

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

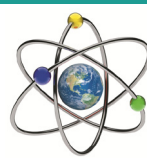

№2(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 638 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari.....	22
<i>Ashurov Ramzidin Ramazonovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolaning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila bilan ishlashning nazariy asoslari	27
<i>Jumanova Fatima Uralovna, Allaberganova Munisa Begimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishning metodologik asoslari	32
<i>Jo'rayeva Nargiza Tairovna, Bekbergenova Yulduz Tanirbergen qizi</i>	
Faoliyatli yondashuv asosida maktabgacha 6-7 yoshli bolalarda nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	35
<i>Ziyodullayeva Mohirabonu Ikromjon qizi</i>	
Davlat ta'lim muassasalarida manfaatlar to'qnashuvini boshqarishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlari ...	39
<i>Xaybatullaeva Sojidxon Ziyatullayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishda integratsion yondashuv	42
<i>Kamoliddinov Mirzohid</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi	45
<i>Kamoliddinova Dilnoza Axmadilaxanovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni rivojlantirish mexanizmlari.....	48
<i>Nurjanova Rayxan Urazbaevna</i>	
Sinf biologiya fanini o'qitishda TIMSS topshiriqlardan foydalanish metodikasi va baholash mezonlari	52
<i>Xaitboyeva Dilorom Rustam qizi</i>	
Qandli diabet tashxisli bemorlarda shaxs tuzilmasining emotsional komponentlari	56
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi	60
<i>Maxmutzimova Yulduz Raxmatovna, Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi</i>	
Kasbiy imij shakllanishida psixologik jihatlarning tafovutlari	64
<i>Aminova Dilnoza Orifjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining jamoa bilan ishlash jarayonida yetakchilik kompetensiyalarini rivojlantirish	69
<i>Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar shaxsi rivojlanishida psixologik moslashuvning tipik xususiyatlari	73
<i>Mirsaitova Guzal Baxodirovna</i>	
Oliy ta'lim tizimida variativ modellastirish asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarining qo'llanilishi	76
<i>Quvvatova Mohira Hikmatillayevna</i>	
Interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish tajribasi	79
<i>Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati.....	82
<i>Zulayxo Nazarova, Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi</i>	
Ijodiy qobiliyatni o'stirishda pedagogik mahorat va innovatsion metodlar	85
<i>Mutallibova Odinaxon Mirzaolimjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida olimpiadalarga tayyorlashda masalalar yechish texnologiyasi 11-sinf misolida	89
<i>Aslonov Xayrullo Shukrullo o'g'li</i>	

Bokschi qizlarni texnika taktikasini takomillashtirish.....	94
<i>Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li</i>	
Ixtisoslashtirilgan terminologiyaning asosiy lingvistik xususiyatlari	99
<i>Axmedova Dilnoza Anvarovna</i>	
Interfaol metodlar orqali zamonaviy darslarni tashkil etishning o'ziga xos tendensiyalari	102
<i>Bakirov Otabek Bo'ranovich</i>	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilishning metodologik muammolari	106
<i>D. J. Norboyeva</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari talabalari ruhiyatiga virtual muhitning salbiy ta'siri	110
<i>Giyosov Ulug'bek Eshpulatovich, Turayeva Nigora Husniddin qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	113
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	117
<i>Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li</i>	
Principles of Organising Autonomous Learning.....	121
<i>Khazratova Zukhra Mamaraimovna</i>	
Najot – ta'limda, najot-tarbiyada	124
<i>Mo'minova Manzura Mamasodiqjonovna</i>	
Educational Potential of Museum Pedagogy and Criteria for its Application in Developing Historical Thinking of Pre-Service History Teachers.....	127
<i>Niyozov Javlonbek</i>	
Landshaft dizayni vastasida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining estetik va kreativ ko'nikmalarini rivojlantirish	131
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik merosida shaxs psixologiyasi masalalari.....	134
<i>S. O. Mamarasulov, D. A. Egamberdiyeva</i>	
TBL metodini qo'llash orqali o'quvchilarning madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish....	138
<i>Sodikova Oyshakhon Muxammadsodik</i>	
Pedagogik innovatsiyalarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari.....	142
<i>Solihova Barno Sodiq qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim magistratura talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shart-sharoitlari	146
<i>Yarmatov Shermo'min Rahmatovich</i>	
Формирование готовности родителей детей старшего дошкольного возраста к выполнению воспитательной функции в семье.....	149
<i>Атаджанова Сохиба Талиповна</i>	
Redjio pedagogik yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	152
<i>Djamilova Nargiza Nuritdinovna, Otahonova Marjona</i>	
Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning sun'iy intellekt va Big Data Analytics asosida o'quv faoliyatini real vaqt rejimida kuzatuvchi va boshqaruvchi konseptual modelni takomillashtirish.....	155
<i>Kayumova Nazokat Rashitovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlari	163
<i>Eshonqulova Umida Xolmirzayevna</i>	
MTTlarda nutqni rivojlantirishga doir mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanish texnologiyasi	168
<i>To'laboyeva Iqbolaxon Olimjonovna</i>	
Ta'lim jarayonidagi konfliktlar.....	173
<i>Abulova Mohigul Komiljonzoda</i>	
Talabalarining bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish	176
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	

Shaxs tuzilmasida ma'naviy intellekt: nazariy-metodologik tahlil va psixologik interpretatsiya	179
<i>Mirxoliqova Charos Xabibullaevna</i>	
18-20 yoshli belbog'li kurashchilarning musobaqa oldi jismoniy tayyorgarliklari	183
<i>Muzafarov Muxammadali Maxsudovich</i>	
Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar (boshlang'ich ta'limda tarbiya fani misolida)	187
<i>Yadgarova Surayyo</i>	
Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish	190
<i>Yo'ldoshova Shahlo Shukurullo qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy tahlili	194
<i>Yusupova Sanobar Odil qizi</i>	
Типология научного текста: от жанровой классификации к дискурсивной модели	197
<i>Бахтияр Катибжанович Саттаров</i>	
Взаимодействие педагога и семьи в профилактике и преодолении стресса у детей дошкольного возраста	201
<i>Г. С. Алиходжаева, Х. Рахимова</i>	
Условия эффективности инклюзивного образования	206
<i>Г. С. Алиходжаева, Л. О. Бекмуродова</i>	
Педагогическая готовность к обучению в школе детей билингов	211
<i>Г. С. Алиходжаева, Н. А. Ганиева</i>	
Педагогические условия формирования эмоционального интеллекта у дошкольников	216
<i>Джалилова Феруза Намазовна</i>	
Milliy meros va musiqiy madaniyatning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni	219
<i>Zuhridin Azizov</i>	
Госпитальная школа как пространство поддержки и развития ребёнка (на примере госпитальной школы при детской клиники Синсиннати, США)	222
<i>Муминов Р. Р., Хакимова Н. Х., Набиева Г. Г.</i>	
Интерактивные формы работы в процессе профориентации детей дошкольного возраста	227
<i>Н. Т. Жураева, С. М. Ахмеджанова</i>	
Samarali hamkorlikdagi faoliyatga tayyorlashga oid yondashuvlar	231
<i>Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna</i>	
Поэтапное вовлечение детей с расстройствами аутистического спектра в дошкольное инклюзивное образование: комплексный анализ научно-теоретических и практических подходов	234
<i>Сабина Рагимова Ровшан кызы, Айсель Масимова Арастун кызы</i>	
Umumta'lim maktablarida fizika fanini o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	245
<i>Allaniyazova Bibigul Sarsenbay qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda ona tili va o'qish savodxonligi darslariga kreativ fikrlash asosida tayyorlash	248
<i>Botirova Jumagul Chori qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda fanlarni o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	254
<i>Kaypova Gulnara Muratbaevna</i>	
Umumta'lim maktablarida tabiiy-ilmiy savodxonlik ko'nikmalarining rivojlantirish masalalari	257
<i>Davletova Hamida Xasan qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini ma'naviy axloqiy ruhda tarbiyalashning psixologik jihatlari	261
<i>Fayzullayev Ermat Majidovich, Ortiqova Mashxura</i>	
Orkestr va ansamblarning fan sifatidagi o'rni va tarbiyaviy ahamiyati	265
<i>Fayzullayev Ermat Majidovich</i>	
Maktab fizika darslarida interaktiv dasturlar va simulyatorlardan foydalanish metodikasi	269
<i>Xayriddinova Malikaxon Qodirxon qizi</i>	

Musiqada midi musiqiy cholg'ularning raqamli interfeysi.....	274
<i>Omonov Xasanxon Sulaymonovich</i>	
Karyera o'sishida gender tafovutlarning ahamiyati.....	277
<i>Yulchiboyeva Nazokatxon Iqboljon qizi</i>	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kreativlik sifatlarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi pedagogik omillar	283
<i>Omonov Xasanxon Sulaymonovich, Normuradova Nafisa Kuchkarovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ekologik tarbiyasi – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida	287
<i>Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Marjona Atoyeva Ismat qizi</i>	
Ilk yoshdagi bolalar psixologiyasi va rivojlanish xususiyatlari.....	291
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Ne'matjonova Gulzira Ne'matjon qizi</i>	
Jadid pedagogik tafakkurida "o'qituvchi" fenomeni.....	294
<i>Xushbokov Oybek Uralovich</i>	
Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida savol berish malakalarini shakllantirish	296
<i>Erhanova Nasiba Absayitovna</i>	
Musiqiy ta'limda xalq va zamonaviy qo'shiqlar vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning etnomadaniy komponentlarni shakllantirish	298
<i>Qurbanova Muslima Shavkatbek qizi</i>	
Umumta'lim maktablari o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini tarkib toptirish metodikasi (biologiya fani misolida).....	300
<i>Akmalova Farida Dilmurod qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda adaptiv ta'lim texnologiyalari yordamida bolalar ijodkorlik ko'nikmasini shakllantirish mazmuni.....	304
<i>To'xliboyeva Zuxra Abdumutal qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi iqtidorli bolalar bilan ishlashda ta'lim texnologiyasi	308
<i>Xudoyberdiyeva Durdona Baxodir qizi</i>	
Pedagogik-psixologik qarashlarda otaning oiladagi o'rni haqidagi tasavvurlarni shakllantirish dinamikasiga oid fikrlar talqini.....	311
<i>Karshiyeva Dilafuz Suyunovna, Maxamatova Munisa Mamirzo qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'qitishning nazariy va amaliy asoslari	314
<i>Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi</i>	
Integrativ yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarda interpersonal intellekt ko'nikmalarini rivojlantirish ...	318
<i>G'ulomova Oychehra No'monjon qizi</i>	
Etnomadaniy qadriyatlarni integratsiyalashgan ta'lim jarayonida maktabgacha yoshdagi bolalarga singdirishning samarali yo'llari	321
<i>G'ulomxo'jayeva Mushtariy Elmurod qizi</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida grafik organayzerlardan foydalanish	324
<i>Iroda Isroilova</i>	
Buxoro iqlimi va tabiiy resurslaridan samarali foydalanish: ekologik va fizik-geografik yondashuv	329
<i>Mardonova Saodat Muzaffarovna</i>	
Effective Traditional and Innovative Approaches in English Language Teaching: Evidence From EFL Classrooms	333
<i>Yuldoshev Khaydarbek</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirishda lingvopedagogik yondashuvning nazariy-metodologik asoslari.....	336
<i>Allayarova Sojida Umirzakovna</i>	
Механизмы использования цифровых педагогических технологий для обеспечения непрерывности образовательного процесса учащихся начальных классов в условиях длительного лечения	339
<i>Турсунова Д. З., Холлиева Н. Х.</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'tkazilgan o'yin faoliyatlarini bolalar ovozi talaffuzining takomillashuviga ta'siri	342
<i>Kattaxo'jayeva Shaxlohon Bohodirovna</i>	

O'qituvchilar tayyorlashda pedagogik innovatsiyalar va milliy kontentni integratsiya qilish strategiyalari ...	344
<i>Rahmatova Feruza Qudrat qizi</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash jarayonini tashkil etishda tizimli yondashuv	348
<i>Abdusamatova Nargiza Jamoliddinovna</i>	
Moliyaviy savodxonlik asoslarini shakllantirish uchun "Tejamkor bola" o'yinli ta'lim faoliyatini asosida ishlashni takomillashtirilish.....	352
<i>Rizayeva Munisxon Maxkamovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida byudjet hisobi standartlariga (BHS) muvofiq buxgalteriya hisobini tashkil qilish va yuritish tartib-qoidalari.....	356
<i>Boltayev Ahmad Rustamjonovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari moliyaviy munosabatlarning huquqiy asoslari	359
<i>Boymuradov Normurod Abdusadikovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirishning metodologik asoslari.....	362
<i>Ma'rufov Mansurbek Musajonovich, Xonimov Mirqosim Samatqul o'g'li</i>	
O'smirlarda liderlik xususiyatlarini rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari.....	367
<i>Salayeva Dilafuz Buranovna</i>	
Pedagog nutq madaniyatining milliy va umuminsoniy qadriyatlarga ta'siri.....	370
<i>Toshtemirova Nigina Normurod qizi</i>	
Новые методы обучения устному переводу студентов-переводчиков.....	373
<i>Уринбаева Дилдора Утепбергеновна</i>	
O'quvchilarda axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishning pedagogik tuzilmasi	376
<i>Muxammadiyev Baxtiyor Jurayevich</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qish savodxonligini xalqaro mezonlar asosida rivojlantirish yo'llari	380
<i>Axrоров Voris Yunusovich, Botirova Ozoda Nasir qizi</i>	
Ta'lim sifatini baholashda raqamli texnologiyalardan foydalanishning o'rni (oliy ta'lim misolida)	385
<i>Axrоров Voris Yunusovich, Boltayeva Jaxona Ulug'bek qizi</i>	
Umumta'lim maktablarida 7-sinf biologiya fanini o'qitishda virtual laboratoriyalardan foydalanishning ta'lim samaradorligiga ta'siri	389
<i>Turakulova Mehriniso Nuriddinovna, Ruziqulova Nilufar Abdumajidovna, Allanzarova Natalya Aleuatdinovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga tayyorlashning mavjud holati va rivojlantirish strategiyalari ...	393
<i>Mamadaliyeva Mumtozbegin</i>	
6–7 yoshli bolalarning bilim olishga faol qiziqishini rivojlantirish metodikasi	396
<i>Artikova Muhayyo Botiraliyevna, Abduxolisova Gulsanam O'ktambek qizi</i>	
The Main Peculiarities of Abbreviations in Modern English.....	399
<i>Absalomova Aziza Baxodir qizi</i>	
Autizmli bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda bir qator terapiya va metodlardan foydalanish	404
<i>Yoqubova Hurriyat Burxonovna</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'yinlar, virtual reallik va geymifikatsiya orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish.....	407
<i>Xaitova Nazokat</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirishda tabiiy materiallardan foydalanishning pedagogik usullari.....	411
<i>Rustamova Manzura Mirkamalovna, Qo'ziyeva Umriniso Muzaffar qizi</i>	
Bo'lajak muhandislarning loyihalash ko'nikmalarini klaster muhitida rivojlantirish modellari	415
<i>Eshonqulova Shafoat Ergashevna, Sherzod Eshonqulov</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotini rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish	420
<i>Ermatova Mamlakat Qadirkulovna</i>	
9-sinf o'quvchilarini kasbga yo'naltirishda iqtisodiy ko'nikmalarni shakllantirish pedagogik muammo sifatida.....	423
<i>Eliboyeva Lola Sulaymonovna</i>	

Texnologiya asosidagi ingliz tili o'qitish va o'quvchi mustaqilligi: farmatsevtika talabalari misolida	427
<i>Ikranova Shohsanam Ravshanboy qizi</i>	
Maqollar asosida ingliz tili o'qitishning lingvodidaktik asoslari (Afg'oniston dariy tilli maktablar misolida) ..	430
<i>Samadi Nooria</i>	
Loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyasi orqali talabalarda ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasini rivojlantirish tadqiqi	434
<i>Jo'rayeva Zebiniso Yo'ldosheva</i>	
Boshlang'ich sinfda tabiiy fanlarni o'qitish samaradorligini oshirishda innovatsion va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish	440
<i>Yulchiyeva Zulfiya Baxodir qizi</i>	
Shaxsning individual intellektual rivojlanishi pedagogik muammo sifatida	444
<i>Ol'tiboyeva Kamola Sharofjon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'yin texnologiyalaridan foydalanish orqali o'quvchilar qiziqishini aniqlash yo'llari ...	448
<i>Qalandarova Yulduz G'ayrat qizi</i>	
Проблемы физического воспитания студентов и пути их решения	454
<i>Ходжанов Азиз Рахимович</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi	458
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatovna</i>	
Jamiyatda sog'lom turmush tarzini tashkil qilishda jismoniy tarbiya va sport mutaxassislarining o'rni	461
<i>Dehqonova Mahmuda Ortiqovna</i>	
Yadro itqitish sport turida kuch tayyorgarligining biomexanik va funksional ahamiyati	466
<i>Djabbarov Axror Islomovich</i>	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining didaktik tayyorgarligini takomillashtirish	469
<i>Axmedova Laylo Baxtiyor qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch kompetensiyalarni rivojlantirishda shaxsga yo'naltirilgan strategiyalar	475
<i>Urazimbetova Aygul Aralbayevna</i>	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar nutqini rivojlantirishda kompyuter texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari	482
<i>Kamolova Yulduzxon Ma'murjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tashkil etishda ota-onalar bilan hamkorlikni amalga oshirish texnologiyasi	488
<i>Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Jo'rabayeva Nozima Bekmurod qizi</i>	
Psixologik zo'ravonlik oqibatlarini bartaraf etishda psixokorreksion mexanizmlar	491
<i>Tursunpo'latova Zaxro Zafar qizi</i>	
Shifokorlar professional karerasi resurslari va ularning obyektiv ko'rsatkichlari o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish natijalari	496
<i>Arziqulov O'tkirbek Maxammatovich</i>	
Bolalarda maktabgacha ta'lim yoshidagi kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirishda ijodiy o'yinlarning o'rni	501
<i>Berdiyeva Umida G'oyibberdiyevna</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning neyropedagogik yondashuvlar asosida kognitiv rivojlantirishning mohiyati	505
<i>Aliyeva Odila Madamin qizi</i>	
Emotional Intelligence and Perceptive Ability: Keys to Pedagogical Success	508
<i>Abdurakhimov Shokhasim Abdurakhmonovich</i>	
Bo'lajak logopedlarni og'ir nutq nuqsonli bolalar bilan ishlashga tayyorlashning nazariy asoslari	511
<i>Achilova Sevara Djasirkulovna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik g'oyalarini zamonaviy boshlang'ich ta'lim bilan integratsiyalash	515
<i>Daliyeva Eliza Zokir qizi</i>	

Talabalarda ma'naviy-axloqiy sifatlarni rivojlantirishda Mahmud Qoshg'ariy merosidan foydalanish.....	519
<i>Eliboyeva Lola Sulaymonovna, Ravshanova Sarvinoz O'ktamjon qizi</i>	
Derivation and Nominalization in Medical Terminology: A Comparative Model of Term and Process Name Formation in English and Uzbek	523
<i>Gulnigor Yazdonkulova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning nutq buzilishlarida pedagogik-psixologik korreksiya usullari hamda mexanizmlari.....	526
<i>Jo'rayeva Muattar Abdumajit qizi</i>	
Ta'lim sifatini boshqarishga tizimli yondashish hamda pedagogikada PDCA modelining ahamiyati	530
<i>Jumanazarova Gullola Yoqubjanovna, Xolmatova Maftuna Turdimat qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim vositalarining kimyo ta'limidagi o'rni.....	535
<i>Jumaniyazova Mahliyo Qahramonovna</i>	
Inklyuziv maktab sharoitida kichik maktab yoshidagi bolalarda ijtimoiy-perseptiv tajribani shakllantirish ...	539
<i>Karimova Zulfiya Abduraxmanovna</i>	
Sirdaryo viloyati toponimlarining shakllanish jarayonlari	543
<i>Kenjayeva Iroda Alisherovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda art texnologiyalardan foydalanishning nazariy-metodologik asoslari.....	546
<i>Mamatova Husnora Eshquvatovna</i>	
O'quvchi yoshlarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish va uni amaliy faoliyat bilan integratsiyalash.....	550
<i>Mehmonova Nilufar Shuhratovna</i>	
Integrating Social-Emotional Learning in EFL Classrooms: Enhancing Language Proficiency and Emotional Intelligence.....	553
<i>Meylinorova Feruza Bakhtiyor qizi</i>	
Nodavlat ta'lim tashkilotlari pedagog-tarbiyachilarining malakasini oshirish mexanizmini takomillashtirish	559
<i>Muminova Nargiza Sabitdjanovna</i>	
TEACCH konsepsiyasi – autizm va kommunikativ buzilishlari bo'lgan bolalarni davolash va o'qitish dasturi	562
<i>Murodova Sarvigul Raxim qizi</i>	
Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirishning funksional modeli	566
<i>Norboyeva Moxigul Shavkat qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalari asosida bolalarning shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalarini takomillashtirish	569
<i>Norqulova Ma'mura Husniddin qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-sinfida o'qitiladigan "Tabiiy fanlar"dan mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	574
<i>Qo'qonboyeva Shaxlo Rafikjonovna</i>	
The Intersection of Science and Pedagogy: The Teacher's Role in Professional Evolution	580
<i>Rahimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Shukurova Madina</i>	
Maktabgacha katta guruhlarida STEAM texnologiyasi bilan tanishtirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	583
<i>Rakhimova Laylo Hamidjon qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	586
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Kurashchilarda muvozanat (balance) va ko'tarib uloqtirish texnikasi o'rtasidagi bog'liqlik	590
<i>Shermatov Gulom Qaxxorovich</i>	
O'qituvchi shaxsining o'zini o'zi rivojlantirishida akmeologik pozitsiyaning o'rni.....	594
<i>Xaitov Abdusolim Abdulkim o'g'li</i>	
Lego-qurilish, konstruksiyalash, robototexnika – STEAM ta'lim moduli sifatida	596
<i>Xamroyeva Sitara Samadovna</i>	

Raqamli jamiyatda o'smir yoshdagi o'quvchilarning huquqiy axborot olish madaniyatini rivojlantirish mexanizmlari	599
<i>Xayrullayev Axror Aktam o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'limda axborot kommunikatsiya texnologiyalari yordamida ta'limiy o'yinlarni loyihalash va joriy etish	602
<i>Xikmatova Moxinur Amir qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlar orqali kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish zamonaviy yechimlarini ishlab chiqish usullari	605
<i>Xolmo'minova Mohichehra Bahrom qizi</i>	
O'quvchilarning biologiyaga qiziqishini oshirishda innovatsion ta'lim metodlari	609
<i>Xudayberganova Madina Saotboy qizi, Abdiqodirov Murodxo'ja Alisher o'g'li, Nishanbayeva Arayim User qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida shug'ullanuvchi voleybolchi qizlarning musobaqa oldi jismoniy va psixologik tayyorgarligini takomillashtirish metodikasi	612
<i>Xudoynazarova Sayyora Ravshanovna</i>	
Maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlar asosida bolalarni axloqiy tarbiyalash texnologiyalari	618
<i>Yo'ldoshboyeva Gulmira Xushnudovna</i>	
Umumta'lim maktab seksiyasi uzunlikka sakrovchilarining jismoniy rivojlanganlik darajasi	621
<i>Zokir Akramov O'tkir o'g'li</i>	
Perseptiv qobiliyat: o'qituvchining o'quvchini tushunish sa'nati	625
<i>Zokirov Mirzaraxim Abdaliyevich</i>	
Ожидания и потребности родителей как основа продвижения услуг дошкольного образовательного учреждения в Республике Узбекистан	628
<i>Ким Ирина Николаевна, Аббосхонова Зухра Баходир кизи</i>	
Экспериментальная деятельность – метод развития здоровьесберегающей компетентности у детей старшего дошкольного возраста	631
<i>Ким Ирина Николаевна, Алиходжаева Райхон Шавкат кизи</i>	
Подготовка детей-билингвов к школьному обучению: интеграция цифровых и традиционных педагогических методов	634
<i>Ким Ирина Николаевна, Умарова Шоиста Рустамовна</i>	

UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARINING 6-SINFIDA O'QITILADIGAN "TABIIY FANLAR"DAN MASHG'ULOTLARNI TASHKIL ETISH METODIKASI

Qo'qonboyeva Shaxlo Rafikjonovna

Qo'qon davlat universiteti

Fizika va astronomiya kafedrası dotsenti,

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori PhD

Annotatsiya: Ushbu maqolada umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-sinfida o'qitiladigan "Tabiiy fanlar" fanidan mashg'ulotlarni samarali tashkil etish metodikasi yoritilgan. Tadqiqotda fan mazmunining o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlariga mosligi, dars jarayonida interfaol metodlardan foydalanish, amaliy va tajribaviy mashg'ulotlarni tashkil etish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Mazkur metodik tavsiyalar o'quvchilarning bilish faolligini oshirish, mustaqil fikrlash va tadqiqotchilik ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: tabiiy fanlar, dars rejasi, pedagogik texnologiyalar, tajriba, kuzatish, mustaqil fikrlash, ilmiy dunyoqarash, kompetensiyaviy yondashuv.

Abstract: This article discusses the methodology for effectively organizing classes in the subject "Natural Sciences" taught in the 6th grade of general secondary schools. The study pays special attention to the alignment of subject content with students' age and psychological characteristics, the use of interactive methods in the lesson process, and the organization of practical and experimental classes. These methodological recommendations serve to increase students' cognitive activity and to develop independent thinking and research skills.

Key words: natural sciences, lesson plan, pedagogical technologies, experiment, observation, independent thinking, scientific worldview, competency-based approach.

Аннотация: В данной статье рассматривается методология эффективной организации занятий по предмету "Естественные науки", преподаваемому в 6-классе общеобразовательных средних школ. Особое внимание уделяется вопросам соответствия содержания предмета возрастным и психологическим особенностям учащихся, использованию интерактивных методов в учебном процессе, а также организации практических и экспериментальных занятий. Данные методические рекомендации направлены на повышение познавательной активности учащихся, развитие самостоятельного мышления и исследовательских навыков.

Ключевые слова: естественные науки, план урока, педагогические технологии, эксперимент, наблюдение, самостоятельное мышление, научное мировоззрение, компетентностный подход.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi "O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 6108-son farmoni ^[1] asosida Milliy o'quv dasturi ishlab chiqildi hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 11-maydagi "2022-2026-yillarda xalq ta'limini rivojlantirish bo'yicha milliy dasturni tasdiqlash to'g'risida"gi 134-son Farmoni ^[2] asosida 2024-yil 1-sentyabrdan amaliyotga joriy etila boshlandi. Mazkur farmonga ko'ra tayanch o'quv rejasini takomillashtirish hamda o'zaro uzviy bog'liq fanlarni birlashtirish hisobiga fanlar sonini optimallashtirish vazifasi belgilandi.

Shuningdek, davlat umumiy o'rta ta'lim muassasalariga Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi bilan kelishilgan holda o'quv jarayoniga xalqaro tan olingan ta'lim dasturlarini joriy etish, shu jumladan davlat ta'lim standartlari doirasida o'quv dasturlariga o'zgartirishlar kiritish hamda darsliklarni tanlashga (ona tili, adabiyot, tarix, tarbiya va huquq fanlaridan tashqari) ruxsat berildi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

2024-2025 o'quv yilidan boshlab umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-sinfida yangi dastur asosida "Tabiiy fan (Science)" fani haftasiga 3 soatdan o'qitila boshlandi. Darslik va mashq daftari Marshall Cavendish Education litsenziyasi asosida o'zbek tiliga tarjima qilinib, mahalliyashtirilgan nashr orqali chop etildi [3, 4]. Mazkur darslik va dasturlar tasdiqlangan o'quv maqsadlariga to'liq mos keladi. 6-sinf darsligida darslik bilan ishlash tartibi yoritilgan bo'lib, undan so'ng kitob mundarijasi keltirilgan. Har bir bob va mavzu doirasida tegishli tadqiqotchilik ko'nikmalari hamda ilm-fanning hayotga tatbiqi masalalari bayon etilgan. Shunga ko'ra, o'quvchilarda tadqiqotchilik ko'nikmalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilgan: 1-4-sinflarda qisman shakllantirilgan ko'nikmalar 5-sinfda yangi bosqichga ko'tarilib, 6-sinfda izchil davom ettirilgan. Unda tadqiqot metodlari va ularni tahlil qilish jarayoni yanada kengaytirilgan holda o'rganilgan.

TAHLIL NATIJALARI

Mavzular yoritilish uslubiga ko'ra ko'pgina hollarda muammo (savol) qo'yish bilan boshlanadi. Bunday mavzularni o'rganishda muammoli ta'lim metodlaridan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Darslikda grafik ma'lumotlar bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantirish izchil davom ettirilgan. Yuqorida qayd etilganidek, o'quvchilar uchun mashq daftarlari ham ishlab chiqilgan bo'lib, ularda darslikka o'xshash tarzda daftardan foydalanish bo'yicha zarur ma'lumotlar keltirilgan. Boblarning taxminiy strukturasi quyidagicha shakllantirilgan:

- 7-bob. Kuchlarning ta'siri;
- 7.1-amaliy ish. Gravitatsiyaning ta'siri;
- 7.2-amaliy ish. Suzuvchi shakllar;
- boshqotirma;
- bilimlar xaritasi;
- takrorlash;
- mustahkamlash.

Ayrim boblarda boshqotirma sifatida krossvordlar ham berilgan. Darslik va mashq kitobi bilan bir qatorda o'qituvchilar uchun metodik qo'llanma ham ishlab chiqilgan [5].

6-sinf tabiiy fanlar o'qituvchisi uchun tayyorlangan metodik qo'llanma o'qitishning milliy va xalqaro ilg'or tajribalari asosida ishlab chiqilgan bo'lib, unda PISA va TIMSS xalqaro baholash dasturlari reytingida yuqori o'rinlarni egallab kelayotgan Singapur tajribasidan keng foydalanilgan. Darslarni tashkil etishda yuqorida keltirilgan (IV bob, 4.4-band. Ta'limda 5E modeli) yondashuv asos qilib olingan. 5E modeli tabiiy fanlarni o'rganishda qo'llaniladigan zamonaviy pedagogik yondashuv bo'lib, u beshta asosiy bosqichni o'z ichiga oladi: jalb qilish (engagement), tadqiq etish (exploration), tushuntirish (explanation), qo'llash (elaboration) va baholash (evaluation). O'quvchilar darslikdagi har bir mavzuni aynan ushbu yondashuv asosida o'zlashtiradilar.

Mazkur metodik qo'llanmada 5E modeli, o'qitish usullari, har bir mavzu bo'yicha dars ishlanmalari, o'quvchilar bilimidagi bo'shliqlar va ularni bartaraf etish yo'llari, shuningdek, darslik hamda mashq daftariidagi topshiriqlarning javoblari keltirilgan. Ushbu ma'lumotlar o'qituvchilarga darslarni samarali tashkil etish orqali "Tabiiy fanlar" o'quv dasturida belgilangan maqsad va vazifalarni amalga oshirishda ko'maklashadi. Ta'lim jarayonida savollarni to'g'ri qo'yish o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi ikki tomonlama muloqotni ta'minlaydi.

Tabiiy fanlarni o'qitishda quyidagi usullardan foydalanish yuqori samaradorlikni ta'minlaydi:

- modellardan foydalanish;
- iskala (scaffolding);
- tadqiqot orqali o'rganish;
- dialog; savollardan foydalanish;
- ilmiy atamalardan foydalanish;
- o'quvchilar bilimidagi bo'shliqlarni aniqlash va bartaraf etish.

O'qituvchilar uchun metodik qo'llanmadan foydalanish bo'yicha tavsiyalar ham ishlab chiqilgan bo'lib, mazkur qo'llanmada quyidagi ruknlar o'rin olgan:

bob bo'yicha o'quv maqsadlari;

"O'quvchilarning tayanch tushunchalari";

“Ish rejasi”; “Ilmiy atamalar”;

“O‘quvchilar bilimidagi bo‘shliqlar”;

“Dars rejasi”;

“Darsning tayanch bilimlarni faollashtirish”;

“Amaliy faoliyat”, “Yangi bilimlarni kashf etish” va “Darsni yakunlash” bosqichlari uchun muqobil topshiriqlar;

“O‘quvchilarga differensial yondashish”;

“Ota-onalar bilan ishlash”;

“Qo‘shimcha o‘quv topshirig‘i”;

“Mashq daftariidagi topshiriqlarning javoblari” hamda “Ilovalar”.

Ushbu ruknlarda ijodiy yondashuv asosida o‘quvchilarni dars jarayoniga jalb qilish va o‘quv materiali mazmunini samarali o‘zlashtirish yo‘llari yoritilgan.

Misol tariqasida 7-bob – Kuchlarning ta’siri, 7.1-mavzu – “Massa, og‘irlik va og‘irlik kuchi” mazmuni tahlil qilindi. Bobni o‘rganishdan oldin o‘quvchilar quyidagi bilimlarga ega bo‘lishi lozim: jism tinch holatda bo‘lsa ham unga bir nechta kuchlar ta’sir qilishi mumkinligini bilishi; jismga ta’sir etuvchi kuchlarning nomi, kattaligi va yo‘nalishini ko‘rsatishda kuch diagrammalaridan foydalana olishi; turli kuchlarni (gravitatsiya, tayanch, ko‘ta-ruvchi, ishqalanish, havo yoki suv qarshiligi kuchlari) farqlay olishi; Yerning gravitatsiya kuchi jismni Yer markaziga tomon tortuvchi kuch ekanligini tushunishi ^[6]. Dars rejasi bo‘yicha mazkur mavzuni o‘rganishga 3 soat ajratilgan bo‘lib, har bir dars 1 yoki 2 soat davom etishi mumkin.

Darsning rejasi

Darsga ajratilgan soat: 3 soat (Har bir dars 1 yoki 2 soat bo‘lishi mumkin.)

Mavzu	Dars soati	Fan mazmuni bo‘yicha o‘quv maqsadlari*	Tadqiqotchilik ko‘nikmalari*	Fanning hayotga tatbiqi*	Foydalaniladigan manbalar, kerakli material va jihozlar
7.1 Massa, og‘irlik va og‘irlik kuchi	3	6Fke.01 Nyuton(N) larda o‘lchanuvchi og‘irlik va kilogramm(kg)-larda o‘lchanuvchi massa o‘rasidagi farqni tavsiflashi. 6Fke.02 Gravitatsiyaning ta’sirini tushuntirish va gravitatsiya o‘zgarganda jismning og‘irligi o‘zgarishi, ammo massasi o‘zgarmasligini esda saqlashi	6TKmr.03 Tanish va notanish kontekstlarda tegishli ilmiy bilimlar va tushunchalarni nazarda tutgan holda Tahlil qila olishlari; 6TKto‘.01 Tajriba va kuzatish natijalari, turli ma’lumot manbalaridan foydalanib jonli, jonsiz obyektlarni saralashi, guruhlashi (klassifikatsiya qilishi); 6TKto‘.04 Ishonchli ma’lumotlar olish uchun, kuzatuvlar va o‘lchovlarni takrorlash kerakligini hal qilishi; 6TKto‘.05 O‘lchashlarni to‘g‘ri bajara olishi; 6TKto‘.07 Savollarga javob berishda tegishli dalillarni to‘plash va saralash uchun, qo‘shimcha ma’lumot manbalaridan foydalanishi; 6TKto‘.08 Ilmiy izlanish turiga mos bo‘lgan jadval va sxemalarga kuzatishlar va/yoki o‘lchash natijalarini to‘plashi va qayd eta olishi; 6TKtbx.01 Tahlilning aniqligini natijalar asosida tavsiflashi;		Darslik, 96–99-betlar Mashq daftari, 63–64-betlar Darslik, 97-bet To‘rt xil jism (masalan, chizg‘ich, qalam qutisi, tushlik solinadigan quti, kitob), elektron tarozi Mashq daftari, 63–64-betlar Masshtabli qog‘oz, internet yoki ilmiy kitoblar Qo‘shimcha Qalam Koinotda erkin uchib yurgan astronavi surati Oyda yurgan astronavi tning videoklipi Fikrlash ramkasi 5 – Solishtirish va farqlash (“O‘qituvchi kitobi”ning orqa tomoni)

Massa, og'irlik va og'irlik kuchi

Soatlar soni: 3

Quyidagi dars rejasini o'qituvchi o'quvchilarning tayyorgarlik darajasini hisobga olgan holda tahrir qilishi va moslashtirishi mumkin.

1-dars (90 daqiqa)	
Tayanch bilimlarni faollashtirish (5 daqiqa)	"Darslik" mazmunidagi ushbu bobning o'quv maqsadlari ro'yxatiga murojaat qilib, o'quvchilarga bob haqida umumiy ma'lumot berishingiz mumkin. Darsni o'quvchilarga "Darslik"ning 96-betidagi rasmni ko'rsatishdan boshlang. O'quvchilar nima uchun kemalar suvda suzishga qodir deb o'ylashlarini muhokama qilishga taklif qiling. O'quvchilardan ba'zi kemalar nega cho'kib ketishi mumkinligini so'rang. O'quvchilarni yozma mashqni yakunlashga undang. (Kutilgan javob: Javoblar turlicha bo'lishi mumkin.)
O'quvchilarni o'tgan dars bo'yicha o'zlashtirishlarini baholash (5 daqiqa)	"Darslik"ning 97-betidagi "O'ylab ko'ring" qismiga murojaat qiling So'rang: Jismning massasi va og'irligi bir xilmi? (Kutilgan javob: Javoblar turlicha bo'lishi mumkin.) O'quvchilarning javoblari 1-Noto'g'ri tushunchani aniqlashga yordam beradi (mavzu boshidagi "O'quvchilar bilimidagi bo'shliqlar" ga qarang). O'quvchilarning to'g'ri tushunchadan xabardor bo'lishlarini ta'minlash maqsadida tushuntirishlar bering.
Amaliy faoliyat (20 daqiqa)	"Birgalikda o'rganamiz!" O'quv dasturining "Tadqiqotchilik ko'nikmalari" qismi bilan bog'lanish uchun, o'quvchilarga natijalar asosida Tahlillar qilish va Tahlillarning to'g'riligini tavsiflash talab qilinishi haqida ma'lumot bering. O'quvchilar juftlikda ishlashlari mumkin. So'rang: Jismlarning massalarini qanday taqqoslash mumkin? Qo'shimcha yordamga muhtoj bo'lgan o'quvchilarga siz, har bir jismni qo'lda ushlab turganlarida jismlar og'irligini qanchalik his qilishayotanini taqqoslashlari haqida ko'rsatma berishingiz mumkin. Siz o'quvchilarga yordamlashish uchun elektron tarozidan qanday to'g'ri foydalanishni ko'rsatishingiz mumkin.. To'g'ri va ishonchli natijalarga erishish maqsadida o'quvchilarni kerak bo'lsa o'lchashlarni takrorlashlariga undang. O'quv dasturining "Tadqiqotchilik ko'nikmalari" qismi bilan bog'lanish uchun o'quvchilarga o'lchashlarni jadvalga yozib olish va natijalarni ustunli diagrammada taqdim etishlarini ma'lum qiling. O'quvchilar o'z natijalarini sinfdoshlariga ko'rsatishlari kerak. ESLATMA: O'quvchilarni o'lchashlar va ma'lumotlarni yig'ishda sherik bo'lib ishlashga va bir-birlariga yordam berishlariga undang. O'quvchilarni o'z g'oyalarini hurmat bilan yetkazishga undang.
Yangi bilimlarni kashf etish (50 daqiqa)	"Darslik"ning 98- betidagi "Birgalikda o'rganamiz"qismiga murojaat qiling. O'quvchilarga 5-sinfda massa haqida o'rganganlarini eslatib. Shuni aytib o'tish kerakki, massa jismdagi modda miqdorining o'lchovidir. So'rang: Massani qanday o'lchaymiz? (Kutilgan javob: Elektron tarozidan foydalanib, kilogramm yoki grammlarda) O'quvchilarga og'irlik kuchi massadan farq qilishini tushuntiring. Jismning og'irlik kuchi -jismga ta'sir qiluvchi gravitatsiya kuchi bo'lib, nyuton (N) birligida o'lchanadi. So'rang: Nima uchun odamlar yuqoriga otlangan jismlar yana qaytib tushishi kerak, deyishadi? (Kutilgan javob: Gravitatsiya kuchi barcha jismlarni Yer markaziga tomon tortadi.) So'rang: Nima uchun og'irlik kuchi birligi sifatida "nyuton" olingan? (Kutilgan javob: Gravitatsiya g'oyasini ilk bor taklif qilgan olim Isaak Nyuton sharafiga qo'yilgan.) "Darslik"ning 98-betidagi Yerning tortishish kuchi ta'sirini tushuntiruvchi videoni* qo'yish uchun MCE Cambridge ilovasidan foydalaning. MCE Cambridge ilovasi orqali videoni ekranga chiqaring. O'quvchilardan "Darslik"ning 97- sahifasida "Birgalikda tadqiqot o'tkazamiz!" mashqiga e'tibor berishlarini so'rang. O'quvchilardan har bir jism og'irligini hisoblashni va topilgan qonuniyatga izoh berishlarini so'rang. Har qanday kutilmagan natijalarni muhokama qiling. "Darslik"ning 99-betiga murojaat qiling. So'rang: Siz Yerda ham, Oyda ham bir xil og'irlikga ega bo'lasizmi? (Kutilgan javob: Javoblar turlicha bo'lishi mumkin.) O'quvchilarning javoblari 2-Noto'g'ri tushunchani aniqlashga yordam beradi (mavzu boshidagi "O'quvchilar bilimidagi bo'shliqlar" ga qarang). O'quvchilarning to'g'ri tushunchadan xabardor bo'lishlarini ta'minlash maqsadida tushuntirishlar bering.

	O'quvchilarga, agar gravitatsiya kuchi o'zgarsa, og'irlik ham o'zgarishini tushuntiring, shunda ular Oyda, Yerga qaraganda kichikroq og'irlikka ega bo'lishlarini anglashadi. So'rang: Siz Yerda ham, Oyda ham bir xil massaga ega bo'lasizmi? (Kutilgan javob: Ha.) O'quvchilarga massa og'irlikka bog'liq emasligini tushuntiring, shunda ular Oyda va Yerda bir xil massaga ega bo'lishlarini anglashadi. So'rang: Elektron tarozi aslida nimani o'lchaydi? (Kutilgan javob: Massani) O'quvchilarga odamlar ko'pincha "massa" va "og'irlik" so'zlarini bir-birining o'rnida ishlatishlarini ta'kidlang, ammo ularning farqini bilish muhimdir. Mashq daftarida O'quvchilarni 5-O'ylash ramkasi - Massa va og'irlik o'rasidagi farqlarni ro'yxatlash uchun taqqoslash va farqlash qismlarini to'ldirishga undang.
Darsni yakunlash (10 daqiqa)	O'quvchilarni "Darslik"ning 99-sahifasida "Bilimingizni sinab ko'ring" qismidagi savolga javob berishlariga undang. (Kutilgan javob: Massamiz bir xilda qoladi, lekin gravitatsiya kuchi kamayishi bilan og'irligimiz ham kamayadi). O'quvchilardan o'zlashtirgan bilimlarini baholash uchun darslikning 99-sahifasidagi "Quyidagi qaysi ko'nikmalarni egalladingiz?" rukniga murojaat etishni so'rang. Ushbu dars oxiriga qadar barcha noto'g'ri tushunchalar bartaraf etilganligiga ishonch hosil qiling.
	Darsning "Tayanch bilimlarni faollashtirish" bosqichi uchun muqobil topshiriq So'rang: Qaysi biri ko'proq massaga ega – 1 kg qush patlarni yoki 1 kg oltin? (Kutilgan javob: Javoblar turlicha bo'lishi mumkin.) Ko'pgina o'quvchilar oltinning massasi ko'proq deb o'ylashlari mumkin. Ikkalasi ham bir xil massaga ega ekanligini aytib buni to'g'rilang. O'quvchilarga o'xshash shakllarga ega bo'lgan turli jismlarni ko'rsating va qaysi birining massasi ko'proq ekanligini aniqlashga undang. Javoblarni tekshirish uchun elektron tarozidan foydalaning.
	Asosiy dars uchun muqobil g'oyalar O'quvchilarga bir nechta jismlar bering. O'quvchilar har bir jismning massasi va og'irligini topsinlar. Keyin o'quvchilar har bir jismning belgilangan balandlikdan tushishi uchun ketgan vaqtni o'lchasinlar. O'quvchilar nima bo'lishi haqida Tahlil qilishlari kerak. So'rang: - Qaysi jism oldinroq yerga tushdi? - Qaysi jismning yerga tushishi uchun eng ko'p vaqt kerak bo'ldi? O'quvchilar ma'lumotni jadval va grafiklar ko'rinishida yozib olishlari mumkin.
	"Darsni yakunlash" bosqichi uchun muqobil topshiriq O'quvchilar parashyutning rasmni ko'rib chiqishlari kerak. Odamning massasi o'rtacha 50 kg ekanligini ayting. So'rang: Parashyutni Yerga tomon qanday kuch harakatga keltiradi? Uning og'irligi qanday? (Kutilgan javob: Gravitatsiya; Og'irligi: $50 \times 9,8 = 490 \text{ N}$) Doskaga quyidagi so'zlarni yozing: gravitatsiya, massa, og'irlik. So'rang: Bu so'zlarning barchasi bir xil ma'noni anglatadimi? (Kutilgan javob: Javoblar turlicha bo'lishi mumkin.) O'quvchilarni, o'z javoblarini aytishlarini va farqlarni tavsiflashga undang.
	Qo'shimcha o'quv topshirig'i O'quvchilardan gravitatsiya, og'irlik va massa tushunchalarini yoritadigan kichik sahna ko'rinishini rejalashtirish va bajarishlarini so'rang.
	Ota-onalar bilan ishlash Ota-onalarni kundalik ishlar davomida farzandlari bilan suhbatlashishlariga undang va ular foydalanayotgan jismlarning massalarini, shuningdek, bu jismning og'irligi bilan qanday bog'liqligini aytib o'ting. kg va g kabi birliklarni nazarda tutganda og'irlik tushunchasi o'rniga massa kabi to'g'ri tushunchalardan foydalanishga undang. Ota-onalar kundalik hayotdagi misollar bilan birga massa, og'irlik va gravitatsiya tushunchalarini ko'rsatib, farzandi bilan plakat yasashlari mumkin.
	O'quvchilarga tabaqalashgan yondashish Murakkab topshiriq: O'quvchilar vaznsizlik tushunchasini tadqiq qilishlari va jismlar qanday holatlarda vaznsiz bo'lishlarini aniqlashlari mumkin. O'quvchilarni yopiq parashyut arenalari (indoor skydiving arenas) qanday ishlashi haqida ko'proq ma'lumot olishlariga undang. *indoor skydiving arenas –bu maxsus aeronavtika tunneli bo'lib unda sun'iy ravishda vaznsiz holatga o'tish mumkin. Vaznsiz holatni o'zlarida sinab ko'rishni hohlaganlar uchun maxsus samolyotda parvoz paytida tabiiy ravishda vaznsiz holat vujudga keltiriladi. Topilgan natijalar o'zlari tanlagan formatda taqdim etilishi mumkin. Yordam beruvchi mashqlar: O'quvchilarga bir tomonida kundalik buyumlar, ikkinchi tomonida ularning massasi tasvirlangan flesh-kartalarni bering. Har bir karta uchun o'quvchilar jismni nomlashlari va uning massasini oldindan aytib berishlari kerak. Ular o'z taxminlarini kartaning orqa tomonida yozilgan haqiqiy massa bilan tekshirib, keyin har bir jismning og'irligini hisoblab chiqadilar. O'quvchilar o'z natijalarini jadval shaklida taqdim etishlari mumkin.

Boshqa darslar shunga o'xshash tartibda o'tkaziladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-sinfida o'qitiladigan "Tabiiy fanlar" fanidan mashg'ulotlarni samarali tashkil etish o'quvchilarda tabiat hodisalariga nisbatan ilmiy qarashlarni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Dars jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning bilish faolligini oshiradi, ularning mustaqil fikrlash hamda amaliy ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, tajriba, kuzatish va amaliy mashg'ulotlarga asoslangan ta'lim jarayoni o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi.

Mazkur metodik yondashuvlar orqali fanlararo integratsiyani ta'minlash, kompetensiyaviy yondashuv asosida darslarni tashkil etish hamda o'quvchilarning yosh xususiyatlarini inobatga olish ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Natijada, 6-sinf o'quvchilarida tabiatni anglash, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va ilmiy dunyoqarashni shakllantirish uchun mustahkam zamin yaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-11-06 dagi "O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 6108-son Farmoni. <https://lex.uz/ru/docs/-5085999>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-05-11 dagi "2022-2026-yillarda xalq ta'limini rivojlantirish bo'yicha milliy dasturni tasdiqlash to'g'risida"gi 134-son Farmoni. <https://lex.uz/docs/-6008663>
3. Tabiiy fanlar. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-sinfi uchun darslik / Jasvinder K. Randhava, Natasha Mehta. – Toshkent: "Novda Edutainment", 2024. – 172 b.
4. Tabiiy fanlar. Mashq daftari. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-sinfi uchun mashq daftari / Jasvinder K. Randhava, Natasha Mehta. – Toshkent: "Novda Edutainment", 2024. – 146 b.
5. Tabiiy fanlar. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-sinfi uchun o'qituvchi uchun metodik qo'llanma / Jasvinder K. Randhava, Natasha Mehta. – Toshkent: "Novda Edutainment", 2024. – 188 b.
6. Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi tomonidan tasdiqlangan "Tabiiy fanlar o'quv dasturi", 2025-yil.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.